

Hayırseverlik ve İnsan Güvenliği

İslami Yaklaşımlar ve
Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerdeki Uygulamalar

Editör
Samiül Hasan

Çeviri: Ahmet Melik Aksoy

alBaraka
Yayımları

SAMIUL HASAN

Samiul Hasan Avustralya, Bangladeş, Kanada, Endonezya ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde çeşitli üniversitelerde dersler vermiş başarılı bir akademisyendir. Gönüllülük, yönetim, kent araştırmaları, insani gelişmişlik ve İslam araştırmaları konularında uzmanlaşan Hasan, alana öncülük eden çok sayıda eser vermiş ve yayınlarının sayısı 130'a ulaşmıştır. Müslüman topluluklar ve İslam araştırmaları konusundaki uzmanlığının yanı sıra yeni araştırmalarını geniş çevrelere aktarma tutkusu; Afrika ve Asya'da çoğunluğu Müslüman olan 47 ülkenin halklarının, coğrafyalarının, sömürge miraslarının, ekonomik sistemlerinin, siyasi yapılarının ve bu gibi unsurların insani gelişme üzerindeki etkilerinin karşılaştırmalı bir incelemesi (temel araştırmacı ve editör olarak) ile neticelenmiştir (*The Muslim World in the 21st Century: Space, Power, and Human Development*, Springer, 2012).

AHMET MELİK AKSOY

1994'te Düzce'de doğan Ahmet Melik Aksoy, 2012 yılında eğitime başladığı Boğaziçi Üniversitesi'nde İktisat ve Tarih bölümlerinden lisans derecesini yüksek onur derecesiyle tamamladı. Mart 2018'de İbn Haldun Üniversitesi'nde lisansüstü çalışmalarına başladı ve aynı üniversitenin tarih bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2020 güz döneminden itibaren doktora çalışmalarına Osmanlı tarihi alanında Amerika'da devam edecek. İlgili alanları arasında on yedinci ve on sekizinci yüzyıl Osmanlı ekonomik ve sosyal tarihi, barut imparatorlukları, küresel kapitalizmin gelişimi, sermaye birikimi ve Akdeniz-Hint Okyanusu ticaret tarihi gibi konular bulunmaktadır. İngilizcenin yanı sıra Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça dillerinde okuma bilgisi bulunmakta ve başlangıç seviyesinde Fransızca bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
KATKIDA BULUNANLAR	11
KISALTMALAR	12
KUTULARIN LİSTESİ	16
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	17
TABLoların LİSTESİ	18
I. KISIM	
GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE	21
1. Bölüm	
Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkeler, Hayırseverlik ve İnsan Güvenliği: Kavramlar ve Bağlımlar	23
<i>Samiul Hasan</i>	
2. Bölüm	
Küreselleşen Dünyada İnsan Güvenliği: Müslüman Dünyası İçin Kavramlar ve Konular	63
<i>I. Hossain ve A. Isiaka Abiodun</i>	
3. Bölüm	
İslamiyet, Mülkiyet ve Hayırseverlik: Ahlaki ve Felsefi Temeller ile Kültürel Etkiler	93
<i>Samiul Hasan</i>	

II. KISIM

ÇOĞUNLUĞU MÜSLÜMAN OLAN ÜLKELERDE HAYIRSEVERLİK VE ÜÇÜNCÜ SEKTÖR: POLİTİKA, HUKUKİ ÇERÇEVE VE ZORLUKLAR.....	129
--	-----

4. Bölüm

Hayırseverlik, Kanunlar ve Üçüncü Sektör Gelişimi: Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkeler Hakkında İncelemeler	131
<i>Samiul Hasan</i>	

III. KISIM

ÇOĞUNLUĞU MÜSLÜMAN OLAN ÜLKELERDE MÜSLÜMAN HAYIRSEVERLİĞİ: DURUMSAL İNCELEME.....	183
--	-----

5. Bölüm

Müslüman Hayırseverliği: Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerdeki Uygulamalar ve İnsan Güvenliği	185
<i>Samiul Hasan</i>	

IV. KISIM

ÇOĞUNLUĞU MÜSLÜMAN OLAN ÜLKELERDE ÜÇÜNCÜ SEKTÖR KURULUŞLARI VE İNSAN GÜVENLİĞİ: KAPSAM VE BOYUTLAR.....	225
---	-----

6. Bölüm

Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerde Modern Üçüncü Sektör Kuruluşları: İnsanlar, Mülkiyet ve Karşılıklık.....	227
<i>Samiul Hasan</i>	

7. Bölüm

Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerde Vakıf ve İnsan Güvenliği: Gelenek, Modern Uygulamalar ve Zorluklar.....	277
<i>Niaz Ahmed Khan ve Sultana Jareen</i>	

8. Bölüm

Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerde Mikrofinans Kuruluşları ve İnsan Güvenliği.....	309
<i>Fatima Rasheed</i>	

V. KISIM

ÇOĞUNLUĞU MÜSLÜMAN OLAN ÜLKELERDE İNSAN
GÜVENLİĞİ: DURUMSAL İNCELEME 343

9. Bölüm

Su, Toplumsal Cinsiyet, Hayırseverlik ve İnsan Güvenliği:
Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerdeki Gidişat ve Karşılaşılan Sorunlar 345
George Odhiambo

10. Bölüm

Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerde İnsan Güvenliği Açısından
Eğitim ve Sağlık: Başarılar ve Üçüncü Sektör Girişimleri 387
Shahadat Hossain and Zahirul Hoque

11. Bölüm

Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerde İnsan Güvenliği Açısından
Düzgün İş 425
Mohammad Zulfan Tadjoeeddin

VI. KISIM

SONUÇ ve TAVSİYELER 449

12. Bölüm

Çoğunluğu Müslüman Olan Ülkelerde Hayırseverlik ve İnsan
Güvenliği: Özellikler, İlişkiler ve Zorluklar 451
Samiul Hasan

TERİMLER SÖZLÜĞÜ 503

İNDEKS 513

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın başlangıcı eskiye dayanmakta ve benim mesleki ilgim ve hayırseverlik, üçüncü sektör ve kalkınma (örneğin 1991 yılında Waterloo Üniversitesi'nde tamamladığım doktora tezim gönüllülük ve yerel sürdürülebilir kalkınma planlaması üzerinedir) konusundaki çalışmalarım ile İslam'ı ve çoğunluğu Müslüman olan ülkeleri (ÇMÜ'ler) anlamlandırma arayışımı bir araya getirmektedir.

Doktora tezim için gerçekleştirdiğim Bangladeş'teki saha araştırması sırasında yoksul topluluklardaki hayırseverliğin dinî yönleri ile ilgilenmeye başladım. Daha sonra Asya Pasifik Hayırseverlik Bilgi Ağı (APPIN; www.asianphilanthropy.org) araştırma çalışmalarında baş araştırmacı (2001-06) ve proje direktörü (2005-06) olarak yer almamla birlikte Endonezya, Malezya ve Pakistan gibi Müslüman toplumlarda hayırseverlik meselesini araştırma fırsatı yakaladım. Bulgular ve çıkarılan dersler bir kitap hâlinde yayımlandı (*Philanthropy and Social Justice in Islam*, ASN, Kuala Lumpur, 2007).

The Muslim World in the 21st Century: Space, Power, and Human Development (Springer, 2012) kitabının editörü ve baş araştırmacısı olarak gerçekleştirdiğim son çalışmalar sırasında, Müslüman hayırseverliği konusundaki çalışmalarımı tüm ÇMÜ'leri kapsayacak şekilde genişletmenin ne kadar önemli olduğunu fark ettim. Bu araştırma, baş araştırmacı ve editör olarak gerçekleştirdiğim diğer araştırmam (*Comparative Third Sector Governance: Structure, Process, and Political Economy*, Springer, 2008) için yaptığım saha çalışmalarına çok şey borçludur. Bu önceki çalışmalar ve Körfez bölgesine gelmemi sağlayan bir iş değişikliği hayırseverliğe, üçüncü sektöre ve ÇMÜ'lerde insan güvenliği rollerine olan ilgimi artırdı.

Springer Yayınevi'nin gösterdiği istek (özellikle Teresa M. Krauss-editör) ve katkıda bulunması muhtemel bazı kişilerin hevesi, bu işin tasarısını ve çerçevesini belirginleştirmeme yardımcı oldu. Teresa'dan gelen bir öneriyle, bu cilt Kâr Amacı Gütmeyen ve Sivil Toplum Serisi'ne aktarıldı. Teresa'ya, yazarlara ve dizi editörlerine (Paul Dekker ve Annette Zimmerman) müteşekkirim.

Çok sayıda ÇMÜ'ye gerçekleştirdiğim ziyaretler sırasında birçok akademisyenden ve devlet kurumlarında, sivil toplum kuruluşlarında veya özel kuruluşlarda çalışan birçok kişiden çokça yardım aldım. Sayılarının çokluğundan dolayı ne kadar isimlerini zikredemesem de hepsine içten şükranlarımı sunarım (teknik nedenlerle isimsiz kalmak isteyenler dâhil).

Bölümlerin eski taslakları hakkında yorum yapmak için değerli vakitlerini harcayan eleştirmenlere (kendi adıma ve tüm yazarlar adına) teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca profesörler Adil Khan, Clara Morgan, Gerry Garland, Gordon Nelson, Jenny Onyx, Karla Simon, Mohammad Al Faruque ve Muhammad Alauddin'e de teşekkür borçluyuz. Transliterasyon konusunda yardımları için Saif Mohamed el-Mahrouqi'ye ve araştırma sırasındaki yardımları için de Noora el-Suwaidi'ye teşekkür ediyorum.

Son olarak eşim Arifa ve kızlarım Samia ve Fariha'ya anlayışları ve hoşgörülerini için ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

El Ayn, BAE
Samiul Hasan

KATKIDA BULUNANLAR

A. Isiaka Abiodun	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Fountain Üniversitesi, Osogbo, Osun Eyaleti, Nijerya
Samiul Hasan	Siyaset Bilimi Bölümü, Birleşik Arap Emir- likleri Üniversitesi, El Ayn, BAE
Zahirul Hoque	İstatistik Bölümü, Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi, El Ayn, BAE
Shahadut Hossain	İstatistik Bölümü, Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi, El Ayn, BAE
I. Hossain	Siyaset Bilimi Bölümü, Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi, Kuala Lumpur, Selangor, Malezya
Sultana Jareen	Kalkınma Çalışmaları Bölümü, Dakka Üni- versitesi, Dakka, Bangladeş
Niaz Ahmed Khan	Kalkınma Çalışmaları Bölümü, Dakka Üni- versitesi, Dakka, Bangladeş
George Odhiambo	Coğrafya ve Kentsel Planlama Bölümü, Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi, El Ayn, BAE
Fatima Rasheed	Uluslararası Kalkınma, Cornell Üniversitesi, Ithaca, New York, ABD
Mohammad Zulfan Tadjoeeddin	Sosyal Bilimler ve Psikoloji Okulu, Western Sydney Üniversitesi, Sydney, NSW, Avustralya